

Sissejuhatus

Lapsepõlvemälestused on arvatavasti kõigi jaoks jada visuaalseid muljeid, millest paljud on väga kirkad, aga ilma igasuguste kronoloogiliste seosteta.

Lapsepõlve „kroonikat” ei saagi ilmselt kirjutada: isegi kui üritada seda kõige paremas usus, luuakse lõpuks ikkagi vale mulje, mis põhineb tihtipeale uskumatutel anakronismidel. Ma lähtun seetõttu temaatilisest põhimõttest, püüdes anda pigem ruumilise kui kronoloogilise tervikpildi. Räägin oma lapsepõlve kohtadest, mind ümbritsenud inimestest ja oma tunnetest, püüdmata tingimata jälgida nende kujunemist.

Võiksin lubada, et ma ei ütle midagi, mis on vale. Aga ma ei taha öelda kõike. Jätan endale õiguse üht-teist maha vaikida.

Kui ma just ringi ei mõtle.

Lugesin hiljuti (1955. aasta juuni keskpaigas) üle „Henry Brulard’i”¹. Viimati olin lugenud seda ammusel 1922. aastal. On näha, et olin siis veel „eksplitsiitse ilu” ja „subjektiivse huvi” kinnisidee küüsis, ja mäletan, et raamat ei meeldinud mulle.

Praegu pean nõustuma nendega, kelle meelest see on vaata et Stendhali peateos. Selles on aistingute vahetust, ilmset siirust, imetlusväärset jaksu rookida välja üks kiht mälestusi teise järel, et jõuda põhjani. Ja milline stiilitäpsus! Ja milline lasu argiseid ja seda väärtuslikumaid muljeid!

Tahaksin püüda teha sedasama. See tundub mulle lausa kohustusena. Kui elu läheneb lõpule, peame püüdma kokku koguda võimalikult suure hulga meie organismist läbi käinud tundmusi. Vähestel õnnestub kirjutada sel viisil meistriteos (Rousseau, Stendhal, Proust), aga kõigil peaks olema võimalik säilitada nii- moodi midagi, mis ilma selle väikese jõupingutuseta igaveseks kaduma läheks. Päeviku pidamine või mingis vanuses mälestuste kirjutamine peaks olema riiklikult kehtestatud kohustus. Kolme- nelja põlvkonnaga koguneks kokku hindamatu materjal, mis lahendaks paljud inimkonda vaevavad

¹ Stendhal, „Henry Brulard’i elu” (*Vie de Henry Brulard*), lõpetamata autobiograafiline romaan (1835–1836). – *Originaali väljaandja*.

psühholoogilised ja ajaloolised probleemid. Ka kõige tähtsusetumate isikute kirjutatud mälestused kätkevad endas esmajärgulisi ühiskondlikke ja pitoreskseid väärtusi.

Defoe' romaanid pakuvad nii tohutut huvi just seetõttu, et nad on peaaegu nagu päevikud, küll apokrüüfilised, aga geniaalsed. Kujutage siis veel ette ehtsaid päevikuid! Mõelge, mida tähendaks Orléans'i hertsogi asevalitsuse aegse Pariisi kosjamoori päevaraamat või Byroni toapoisid mälestused Veneetsia-aegadest!

Püüan järgida võimalikult täpselt „Henry Brulard'i” meetodit, kaasa arvatud kesketest stseenidest skeemide joonistamine.²

Küll aga ei saa ma nõustuda Stendhaliga „kvalitatiivses” mõttes. Tema tõlgendab oma lapsepõlve türannia ja meelevalla all elatud ajana. Minu jaoks on lapsepõlv kaotatud paradiis; kõik olid minu vastu head, ma olin majas kuningas. Ka need, kes minusse hiljem vaenulikult suhtusid, olid tol ajal *aux petits soins*³.

² Kursiivis tekstiosad on käsikirjas maha tõmmatud, mõnikord autori enda, enamasti tema abikaasa poolt. Nurksulgudes lõigud on ka käsikirjas nurk- sulgudes ning mõnikord maha tõmmatud. Nurksulgude ja mõttekriipsude vahel olevad lõigud on varem avaldamata lisandused. – *Originaali väljaandja*.

³ Väga hoolitsevad ja tähelepanelikud (pr. k.). – *Tõlkija*.